

Pijn komt heel veel voor. Na bijvoorbeeld een operatie, trauma of onderzoek kan acute pijn ontstaan. Een chronische aandoening, zoals diabetes, MS, ziekte van Parkinson en dementie kan tot pijn leiden. En bij levensbedreigende ziekten zoals bij kanker komt pijn ook veel voor. Pijn is echter niet iets wat we zomaar moeten accepteren. Ernstige pijn zorgt ervoor dat mensen minder bewegen, minder goed doorademen en minder goed slapen. Pijn kan leiden tot ernstige complicaties, zoals longontsteking of trombose, maar ook tot depressieve gevoelens, minder sociale contacten en stress.

Als verpleegkundige heb je een spilfunctie in de zorg bij pijn. Daarom heb je veel kennis en inzicht nodig over dit probleem. Tijdens dit congres krijg je onder meer antwoord op de volgende vragen:

- Welke mechanismen spelen een rol bij pijn?
- Wanneer is het voorschrijven van opioïden zinvol en wanneer niet?
- Met welke complementaire zorginterventies valt de meeste winst te behalen?
- Welke rol speelt het brein bij chronische pijn?
- Hoe en wanneer schrijf je medicinale cannabis voor?
- Welke medische interventies kun je inzetten bij pijn in de palliatieve zorg?
- Is iemand overleden mét of juist vanwege pijnstillers?

Programma

09.30 uur **Ontvangst**

10.00 uur **Opening.** *Dagvoorzitter Marcellino Bogers*

10.10 uur **De anatomie en fysiologie van pijn.** *Danielle Wolzak, arts en eigenaar JufDanielle Academie, Utrecht*

In deze presentatie geeft JufDanielle een visuele rondleiding in de werking van ons zenuwstelsel als er pijn wordt gevoeld. Wat is pijn? Hoe voelen wij pijn? Welke mechanismen spelen een rol? Hiermee leggen we de basis voor de rest van het congres over de beïnvloeding van pijn.

10.45 uur **Medicamenteuze behandeling van pijn: pro of contra opioïden?** *Astrid Oosten, internist-oncoloog, Erasmus MC Kanker Instituut en Bram Valkenburg, 6e jaars AIOS anesthesie, Erasmus MC, Rotterdam*

Pijn: dat willen we zo snel en zo goed mogelijk behandelen toch? Ook van patiënten horen we vaak: 'als hij/zij/ik maar geen pijn hoeft te lijden' en wordt nogal eens verondersteld dat dat in de huidige tijd ook niet nodig is. Tegelijkertijd zijn er toenemende zorgen over opiatenverslaving en wordt zelfs al gesproken van een 'opiaten-epidemie'. De sprekers nemen je vanuit hun eigen achtergrond mee in de overwegingen die gemaakt moeten worden bij verschillende soorten van pijn waarbij de vraag 'meer of minder opioïden' centraal staat.

11.20 uur **Koffie- en theepauze**

11.50 uur **Opioïdsparend werken: meer complementaire zorg inzetten.** *Marion Giesberts, coördinator opleidingen pijn & complementaire zorg, Hogeschool Arnhem en Nijmegen*

Om veilig pijn te kunnen behandelen is het een uitdaging om maatwerk te leveren: met zo min mogelijk paracetamol, NSAID's en opioïden acceptabele pijn zien te bereiken. Hiervoor moet je dan wel aanvullende niet-farmacologische interventies inzetten. Deze opioïdsparende interventies sluiten ook goed aan bij een biopsychosociale aanpak van pijn. In deze lezing wordt ingegaan op theoretische verklaarbaarheid en beschikbare evidence voor de verschillende interventies. Steeds wordt daarbij aangegeven wat de samenhang is met andere problematiek en effect op het brein. Wat is bijvoorbeeld het effect van te weinig bewegen op brein en pijn, en maakt het uit of je daadwerkelijk beweegt of dat je dit visualiseert? Wat doen muziek, geur en aanraking en hoe zet je dat in als zorgprofessional? Wat kan de patiënt hierin zelf? En wat is het effect van woord- en taalgebruik op pijn?

12.25 uur **Pijn en het brein, zit het tussen je oren?** *Mark Hermens, GZ-psycholoog in opleiding tot specialist, Medisch Centrum Leeuwarden*

Welke rol speelt het brein bij chronische pijn? En hoe kan chronische pijn worden benaderd vanuit de medisch psychologische invalshoek om vervolgens effectief te kunnen worden behandeld? Deze lezing geeft een uiteenzetting van de bio-psycho-sociale benadering die wordt gebruikt in de behandeling van chronische pijn

zoals de neurobiologie van pijn en de pijncirkel waarbij gedrag, emoties en gedachten een belangrijke rol spelen.

13.00 uur Lunch

14.00 uur **Medicinale cannabis bij pijnbestrijding.** *Marije Houmes, verpleegkundig specialist COP-team, Noordwest Ziekenhuisgroep, Alkmaar*

Tegenwoordig hoor je steeds meer over cannabisdruppels. Die zouden het wondermiddel zijn. Maar waar komt cannabis nou vandaan, wat doet het precies en is het echt een wondermiddel? Tijdens deze lezing gaan we in op deze vragen en op de laatste ontwikkelingen.

14.35 uur **Rekenfouten bij pijnmedicatie.** *Dirk Megens, docent, Deursen*

In 2013 is Dirk Megens onder de naam MeneerMegens, op verzoek van zijn studenten, gestart met het online zetten van zijn rekenuitleg. Niet wetende dat deze ruim 1,7 miljoen keer bekeken zouden worden. In deze lezing vertelt hij over het belang van goed kunnen rekenen en geeft hij tips en trucs die je toe kunt passen bij het verstrekken bij pijnmedicatie.

15.10 uur Pauze

15.40 uur **Sterven met of zonder pijnstillers?** *Paul Vogelaar, verpleegkundig expert Lux Nova, palliatieve zorg & training*

Veel mensen hebben angst voor pijn rond het levenseinde. Mensen die te maken krijgen met een levensbedreigende aandoening of kwetsbaarheid, krijgen meestal ook te maken met pijn. De beleving en betekenis van pijn worden, naast soms ernstige lichamelijke oorzaken, beïnvloed door psychosociale en spirituele factoren. Rond het gebruik van pijnstillers, en met name opiaten, doen veel verhalen de ronde - fabels en feiten. Verpleegkundigen en verzorgenden wordt gevraagd om pijn rond het levenseinde te bestrijden. Valt aan het gebruik van pijnstillers niet te ontkomen, of zijn er andere manieren om het lijden rond het levenseinde te verzachten?

16.15 uur **Dood met of juist vanwege pijnmedicatie?** *Frank van de Goot, forensisch patholoog*

Dr. Frank van de Goot: "Is het nu een natuurlijke of een niet natuurlijke dood? Een veel gehoorde vraag waarbij eigenlijk niemand geïnteresseerd is in het antwoord. Als je wat dieper op dit thema ingaat, blijkt al snel dat de vraag natuurlijk of niet natuurlijk een onzinvraag is. De vraag waar iemand aan is overleden, behelst beide kanten en juist die vraag wordt in Nederland angstvallig onder het kleed gehouden. Zijn we bang om te weten waaraan we dood gaan, zijn de managers bang voor de realiteit, is de Nederlandse staat bang voor onbeheersbare gevolgen, wie zal het zeggen. Tijdens deze lezing neem ik je mee naar de waanzin van de dag met betrekking tot doodsoorzaken in Nederland en over hoe een echte Hydra zich tussen ons in heeft weten te nestelen."

17.00 uur Afsluiting en borrel

Praktische informatie

Organisatie

Dit congres wordt georganiseerd door Congressen MetZorg, www.congressenmetzorg.nl, en E-nursing, www.e-nursing.nl.

Voor wie, wanneer en waar

Het congres is bestemd voor alle verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten, anesthesiemedewerkers en overige geïnteresseerden en vindt plaats op vrijdag 8 november 2019 van 9.30 - 17.00 uur in ReeHorst, Ede. Congrescentrum ReeHorst ligt op vijf minuten loopafstand van NS-station Ede-Wageningen. Ook is er voldoende parkeergelegenheid.

Kosten

De kosten bedragen € 175,- excl. btw als je je aanmeldt vóór 4 oktober 2019. Op en na 4 oktober betaal je € 195,- excl. btw. De toegangsprijs is inclusief koffie/thee, een lunch, een afsluitende borrel, een congresmap en de hand-outs van de lezingen. Daarnaast krijgen de deelnemers een e-learningcursus, beschikbaar gesteld door onze kennispartner E-nursing.

Aanmelden en annuleringsvoorwaarden

Je kunt je aanmelden tot 1 november 2019. Bij annulering wordt € 25,- excl. btw in rekening gebracht. Annuleren kan alleen schriftelijk. Op en na 1 november is annuleren niet meer mogelijk, wel kun je je toegangsbewijs overdragen aan een ander. De toewijzing van toegangsbewijzen geschiedt op volgorde van binnenkomst. Je toegangsbewijs krijg je uiterlijk vijf dagen van te voren per post toegestuurd. **Meld je aan via www.congressenmetzorg.nl**

Accreditatie

Accreditatie wordt aangevraagd bij het Accreditatiebureau Kwaliteitsregister V&V en Register Zorgprofessionals, het VSR en de NVAM voor 5 punten.

Informatie

www.congressenmetzorg.nl
info@congressenmetzorg.nl of
030-7512487.